

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru[gazeta_zaman](https://www.instagram.com/gazeta_zaman) КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Айырыула

Анатолий Бифов Къырал Думагъа депутатха жангыдан сайланганды

Россей Федерацияны Федерал Жыйылуууу Къырал Думасыны сегизинчи чакъырылыууна депутатланы айырыууу бла байламлы 2021 жылда 17-19 сентябрьде къуралгъан къол кетюрюнуу эсеплерине кере, СКФО-ну юч регионундан – Къабарты-Малкъардан, Къарачай-Черкесден эм Ставрополь крайдан кертюзтюлюп, КПРФ партиядан депутатха Анатолий Бифов жангыдан айырылганды.

Анатолий Жамалович Бифов 2011 жылдан 2016 жылгъа дери РФ-ни Къырал Думасыны алтынчы чакъырылыууу депутаты, Энци иелик соруула жаны бла комитетни таматасыны орунбасары, 2016 жылдан Къырал Думаны жетинчи чакъырылыууу депутаты, Аграр соруула жаны бла комитетни келечиси болганды.

Шимал Кавказда тау туризмни къоркъуусузлукъ амалларына къаралганды

Шимал-Кавказ федерал округда Россей Федерацияны Президентини толу эркинликке келечиси **Юрий Чайка** председателлик этген кенгешге Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** видеоконференция

амал бла къатышханды. Анда Шимал Кавказда тау туризмни къоркъуусузлукъ жаны бла игилендириу соруула сюзюлгендиле.

Тюнене Казбек Коков ишге терели халда чыкъганды. Терт кере этилген ПЦР-

тintiу регионну Башчысында коронавирус болмагъанын кертюзгенди. Июньда республиканы таматасы коронавирус жукъгъан ауруугъа къажуу дарманны салдыртыуу толу курсун этгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

БУЙРУКЪ

Ахшы хапар

Юйлеге жылыуу келип башлагъанды

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коковну** буюруууна кере, шендю болгъан эпидемиология болум бла эм адамланы тилеклерин да эсге алып, 30 сентябрьден тебиреп, республикада жылыуу бериу кезиуу башланады.

Регионну 2021-2022 жыллада къыкъыш кезиуге хазырлыгъыны юсюнден паспортуна кере, жашау-коммунал комплексге кирген мекамла комиссиялы къараулары этгендиле эм фатарлагъа, башха жерлеге да жылыуу берип башларгъа хазырдыла.

Бюгюнден тебиреп батареилени жылыуу суу бла толтуруу ишле башланарыкъдыла. Ал кюнлени ичинде Къабарты-Малкъарда жашагъанланы юйлерине жылыуу берилликди, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Иги окъугъан школчула ахча бла саугъаланадыла

Къабарты-Малкъарны Башчысы битеуроссей эм регионла аралы школ олимпиадалада хорлагъанлагъа премияла бериуу юсюнден буйрукъ чыгарганды.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны ахча саугъаларын школчулары араларында бардырылгъан битеуроссей олимпиаданы ахыр кезиуунде юч алчы жерни алгъанла, окъуучулары араларында битеуроссей олимпиаданы регион кезиуун хорлагъан 48 окъуучу, ана тиле бла байламлы бардырылгъан республикалы олимпиадаланы хорлагъан 7 школчу эм битеуу билим берген учреждениялада окъуучулары хазырлагъан 56 устаз аллыкъдыла.

КъМР-ни Башчысыны премияларына лауреат болгъанланы асламысы тыш къыраллы тиле, экология, тарых, обществознание эм адабият предметлени билгенле болгандыла.

Эсигизге салайыкъ, быйыл республиканы Башчысы биринчи кере школчулары араларында битеуроссей эм регионла аралы олимпиадаланы хорлагъанлагъа эм аланы окъутхан устазлагъа ахча саугъала берирге оную биринчи кере этгенди.

Буйрукъ Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Парламентге этген Посланиясына тийишлиликде чыгарылганды.

Быйыл май айда Казбек Коков, кесини баш программа документин туура эте, былай айтханды: «Фахмулу сабийлени миллет маданиятыбызгъа сейирлерин келлендирирге керекди, ана тилни бла маданиятны окъутуугъа да. Ана тилни сакълау - ол бизни ёсюп келген тёлюлерибизни аллында ниет борчубузду. Ол алай болур ючюн, не

амалланы да этерге керекбиз». «Биз хар сабийни, школчуну фахмулулугъун ачыкъларгъа деп аллай борчланы салабыз. Ол къуруу ырысхы-техника жалчытыуу бла байламлы туюлду, мында асламысында методика жаны бла амалла, окъуучуну, устазны, юйретичюну да арымагъанлай-тал-

магъанлай харкюнлюк ишлери да уллу магъананы тутадыла. Окъургъа, билим алыргъа сыйгенлени ачыкълауу эм алагъа себеплик тапдырыргъа деп бардырылгъан ишледен бири - фахмулу сабийлеге деп къуралгъан школ олимпиадаладыла.

Ол себепден бизни окъуучуларыбызны ол ишге келлендирир эм керюмдюлерин ёсдюрюу амалладан бирине юсюбюздеги жылдан тебиреп, школчулары битеуроссей олимпиадаларыны ахыр кезиулерин хорлагъан окъуучула эм аланы хазырлагъанла 50 мингишер сом аллыкъдыла. Алчы жерлени алгъанлагъа эм устазлагъа 25 мингишер сом теленеди, битеуроссей олимпиаданы регион кезиууню эм ана тилледен бардырылгъан республикалы олимпиаданы хорлагъанлагъа эм устазлагъа 15 мингишер сом берилликди», - деп айтылады посланияда.

Шендю бардырылгъан школ олимпиадаланы хорлагъанла ахча саугъаларын аллыкъдыла. КъМР-ни Башчысыны буйругъуна кере, олимпиадада хорлагъанланы юсюнден тизме регионну онуючуну сайтында <https://glava.kbr.ru/> басмаланылды.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну пресс-службасы.

Тапландырыу

Къабарты-Малкъарда «Къоркъуусуз эмда качеству автомобиль жолла» миллет проекте кёре, арт жыллада 268 километр чакълы республикалы жолгъа тынгылы ремонт бардырылып, мардалагъа келиширча этилгенди. Тапландырыу жаны бла ишле бююнлюкде бир къауум участокда къыстау толтуруладыла.

Жолла мардалагъа келиширча

Ол санда Элбрус бла Бахсан районлада төрт элни ара орамлары жангыртылгъанды. Кенделенде 9,5 километр чакълы бирде 1-чи, 3-чю, 4-чю номерли мектепле эм межгит орналгъан эки орам иглендирилгенди. Объектледе тротуарла, кюн батарейле бла ишлеген светофорла

да салыннгандыла. Жылны ахырына мында кече жарытырча чыпынлы чыракъланы ызы да тартыллыкъды.

Бахсан районда да Исламей, Заюково эм Куба элдеде социал магъаналы учрежденияла болгъан орамла тапландырылгъандыла. Урван бла Нарткъаланы арасында

участокга, Эски Черекни къатында Май бла Прохладна районлагъа баргъан жолгъа да тынгылы ремонт этилгенди.

Черек районда да Жемтала бла Огъары Жемталаны арасында саулай 6 километр жер мардалагъа келиширча болгъанды. Келир жылда Жемталаны ара орамына да къараллыкъды.

Зольск районда уа Камлюково, Приречное, Зольское, Залукодес эм Дженал элени ара орамлары иглендирилгенди. Бусагъатда тийишли ишле Каменноостскоеде да барадыла. Жолчула ара орамда жумушланы комплекс халда тамамлайдыла, ол санда къоркъуусузлыкъгъа аслам эс бурулады.

Эсге сала айтсакъ, миллет проектни магъанасы регион жолланы жангы мардалагъа келиширча этергеди. Бу жаны бла ишле тири бардырылгъанларыны хайырындан кеп бармай объектлени 85 процентине асфальт салынып бошаллыкъды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ОПЕРАТИВ ШТАБ

Коронавирус жукъгъан ауруугъа ишекликлери болгъанланы саны ёсгенди

Къабарты-Малкъарда коронавирус жукъгъанланы саны кёбейе барады, деп билдиредиле Оператив штабдан. 30 сентябрьге төрт госпитальда медицина болушлукъ 872 адамгъа (аладан 15-си сабийледиле) тапдырылады, реанимацияда 106 саусуз турады. Эм къоркъуулу жукъгъан аруулары госпитальларында 937 жатар жер барды, тюнене дагъыда 42 жер къуралгъанды.

Коронавирус саусузланы багъарча эм къоркъуулу инфекцияланы төрт госпиталы ишлейди – Нальчикде 1-чи номерли шахар клиника больницаны эм 2-чи номерли шахар клиника больницаны, Прохладный шахар округда эм Прохладна муниципал районда Районла аралы кеп профильли больницаны эм Ара район больницаны мурдорларында. 1-чи номерли шахар клиника больницаны мурдорунда экинчи госпиталь корпус ишин башлайды, СПИД арада эм Терк муниципал районну ЦРБ-сында госпитальла ачылыргъа

хазырланадыла.

Коронавирус жукъгъан ауруулары болгъанына ишеклик чыкъгъан республикада жашагъан инсанлагъа суткагъа 200-ге жуукъ КТ тинтиу этедиле. Вирус пневмонияны оздурмай ачыкъларча беш КТ-аппарат ишлейди: 1-чи номерли шахар клиника больницада, 2-чи номерли шахар клиника больницада, Прохладныйде Ара район больницада, дагъыда энчи иели эки клиникада. Жуукъ кюнледе энтта да бир КТ-аппарат 1-чи номерли шахар клиника больницада хайырланыу гъа кийрилликди. Пандемия башлангъанлы 100 мингден артыкъ тинтиу бардырылгъанды, жылны аллындан а – 35 148.

Сутка сайын республикада коронавиреус инфекцияны болгъанын бла къалгъанын ачыкъларча 1700-ден артыкъ ПЦР-тест этиледи, кюннге 80 чакълы бир жугъуу ачыкъланады. Ахыр юч кюннге ауур эм орталыкъ-ауур халда 160-дан артыкъ инсан госпитальлагъа жатдырылгъандыла, он кюнн-

ге госпитальлада жатар жерлеге салыннганланы саны 340-гъа кёбейгенди, ол кезиуге коронавиреусдан 33 адам ауушханды.

Врачланы билдиргенлерине кёре, госпитальлагъа жатханланы ауруулары къыйын халда озады эм къыйын багъылады. Саусузланы бирлери ауругъанларын билгенден сора кеслер алларына багъылыргъа жамешедиле, врачлагъа заманында келмейдиле, жашау гъа къоркъуу чыгъаргъан аурууну оздурадыла. Дарман салдыргъанла аз жугъадыла, ала аурусала да, женгил халда оздурадыла.

Врачла эсгертедиле: респиратор ышанла чыкъгъан эселе (температура кётюрюлюп, къарыусузлукъ, жетел), болжалгъа салмагъанлай, поликлиникагъа селешип, врачны юйге чакъырыргъа тийишлиди. Профилактиканы жорукъларын унутургъа жарамайды: асламла жыйылгъан жерледе маскала киерге, къолланы терк-терк сапын бла жууаргъа эм тюбешиулени азайтыргъа.

ЖЕТИШИМЛЕ

Университетни даражасы кётюрюлгенди

Къабарты-Малкъар къырал университет эки бёлюмю бла дуняны башында бек иги кётюрюмдюрери болгъан вузланы санына киргенди. Ол билдириуню халкъла аралы Round University Ranking агентство жайгъанды, деп билдиреди бийик билим берген учрежденияны пресс-службасы.

Университет биринчи кере илму эм жашау деген пред-

метледен дуняны вузларыны ичинде 630-чу жерни алгъанды. Рейтинге къатышхан россейли университетлени араларында уа Къабарты-Малкъарны вузу 40 жердеди. Мындан алгъаракъда бизни университет естестволу илмула жаны бла россейли вузланы ичинде 54 жерни алгъанды, деп айтылады билдириуде.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъардан инглиз тилден устаз – даражалы эришиуню лауреаты

Дондагъы Ростовда 11-чи номерли лицейни майданында «Россейде жылны устазы – 2021» Битеуроссей эришиуню федерал урумунда 15 лауреатны атлары белгили этилгенди. Аланы санында Майский шахарны 5-чи номерли мектебини инглиз тилден устазы Карина Кушхова да болгъанды. Быйыл майда Карина Арсеновна «Россейни жылны устазы – 2021» Битеуроссей эришиуню регион урумунда хорлагъанды. 2021 жылда Россейни эм иги устазы деген даражагъа итинген къызны педагогика сынамы беш жылды.

Жаш устаз Чегем районну Шалушка элинде туугъанды. Битеулю билим берген школну тауусуп, ол Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университетни Педагогика колледжине киргенди, ызы бла Пятигорскда тиллени билиу къырал университетни бакалавр дипломун алгъанды, КъМКЪУ-да магистратураны бошاپ, «Тыш къыраллы тилден устаз» деген усталыкъны алгъанды. Нальчикде «Успех» билим бериу арада эм 4-чю номерли гимназияда ишлегенди.

Карина Кушхова юч тыш къыраллы тилни биледи: инглиз, италия, испан, сынамын ёсдюргенлей турады. Ишинде педагог сёлзлени терк билиу амалны хайырланады, бош заманында миллет тепсеулени тепсерге сюеди. Дагъыда Карина Арсеновна Майскийни 5-чи номерли мектебини 5-чи «Б» классыны класс башчысыды, керти устаз болургъа муратлыды, сабийни эшитирге итинеди эмда битеуроссей эришиуге къатышыуну «профессинал жаны бла ёсюуде бек магъаналыгъа санайды».

«Россейни жылны устазы – 2021» Битеуроссей эришиуню федерал урумунда хорламы ючюн Москваны къырал лингвистика университети Карина

Кушховагъа университетни мурдорунда квалификацияны ёсдюрою курслагъа къатышырча онг бергенди.

Федерал урумда хорлагъанла «Жылны устазы» Битеуроссей конкурсада хар не жаны бла да алчы деген ат ючюн эриширикдиле. Эм иги Москвада «Россей бююнлюкде» МИА-ны пресс-арасыны майданында 4 октябрьде ётерик пресс-конференция «Жылны устазына соруу» конкурс сынауну эсеплерине кёре белгилендирикди. Пресс-конференция низамда призёрла интервьюерлени: прессаны келечилерини, педагоглары, ата-аналаны, школулары эм педагогика вузланы студентлерини сорууларына жууапла берликдиле.

«Россейде жылны устазы – 2021» эришиуде хорлагъанлы Къырал Кремль къалада 10 октябрьде белгили этерикдиле. Ол конкурсну баш саугъасын – Уллу хрусталь пеликанны – аллыкъды эм Россей Федерацияны жарыкъландырыу министрине жамауат башламчылыкълда кенгешчиси боллукъду.

Федерал урумну сынауларына къараргъа YouTube видеохостингге РФ-ни Жарыкъландырыу министрствосуну официальной каналында, «ВКонтакте» соцсетъде эришиуню официальной биригиуонде эм «Россейни жылны устазы – 2021» эришиуню сайтында боллукъду.

Эсигизге салайыкъ, бытыр «Россейни жылны устазы – 2021» Битеуроссей эришиуню эсеплерине кёре «Учительская газетаны» энчи саугъасы коррекционный къауумла эм саулукъларында чекленген онглары болгъан сабийле бла ишлегени ючюн Тырынауузну 5-чи номерли гимназиясыны физический культурадан устазы Фуад Бурановха берилгенди.

И ПРИЗЁРОВ ВСЕРОССИЙСКОГО КОНКУРСА
«ЭКСПОРТЕР ГОДА»
2021

Кёп болмай Пятигорск шахарда «Жылны экспортёру» деген битеуроссей конкурсу округ кесегинде хорлагъанланы бла призёрланы къууанч халда белгилегендиле. Анга Россейни Промышленность, Эл мюлк министрстволарыны, Экспорт арасыны, Шимал Кавказ федерал

округну, предприятияланы келечилери къатышхандыла. Ол санда Къабарты-Малкъардан Экономиканы айнытыу министрине орунбасары **Ольга Белецкая** бла «Мой бизнес» араны таматасы **Дудуланы Мадина** да.

Жыйылгъанланы алгъышлай, видео-конференция халда Россейни экспорт

БЕЛГИЛЕУ

Битеуроссей конкурса айырмалыла

арасыны таматасы **Вероника Никишина** селешгенди. Ызы бла спикерле регион эм къырал даражада белгили брендлени, къыйматлы инструментленича, экспортну айнытыуда тири хайырлануу юсюнден айтхандыла. Ахырында къууанчлы жумуш конкурса хорлагъанланы бла призёрланы саугъалау болгъанды.

Быйыл конкурса «гитче эм орта бизнес» категорияда республикадан юч предприятие саугъалангандыла. Алай бла «Промышленность бёлюмде жылны экспортёру» эм «Жылны жетишими» деген эки номинацияда биринчи жерге «Терекалмаз» тийишли болгъанды. Ол кёп жылланы ичинде кесин сынамлы кёргозтген, алмаздан тюрлю-тюрлю инструментле жарашдыргъан кёп профильли заводду. Аны продукциясы, Россейден сора да, Белоруссия, Украина, Къзахстан,

Узбекистан, Иран, Бельгия, АБШ, Румыния эм башха тыш къыралада да кенг белгилиди.

«Бийик технологияла жаны бла жылыны экспортёру» номинацияда «СмартТех» экинчи жерге чыкъгъанды. Ол видеокамералагъа бла видеоналитикагъа керек программа кыраиды. «Радуга» биригиу а «Промышленность бёлюмде жылны экспортёру» номинацияда ючюнчю болгъанды. Предприятие он жылдан аслам заманны жемишледен, тахта кегетледен эм нанкъладан суула чыгъарады.

Конкурса хорлагъанла бла призёрла эришиуню федерал кесегине къатышырыкъдыла. Аны эсеплери декабрьде Москвада ётерик «Сделано в России» деген VIII халкъла аралы экспорт форумда чыгъарыллыкдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

- Залимхан, кесигизни ишигизге тансыкъ болгъанмысыз?

- Ачыкъ айтханда, хау, пандемия не заманда бошалады деп, ашыгъып сакълайма. Бизни больницыны башчысы Россейни бек иги врачларыннан бири Александр Леонидович Мясниковду. Селешгенлей турады, къайтырымы сакълайды ол да. Мен пандемиягъа дериллапороскоп бла аппендикс, аш орун, къан баргъан тамырла бла байламлы эм башха операцияла этип тургъанма. Къабарты-Малкъардан манга кёпле келедиле, кимине кесим багъама, башха докторла керек болсала, ала бла танышдырама, иги клиникалагъа тюшерге болушама. Къысхасы, къолумдан келгенни аямайма.

- Сиз Москвада иш къалай табалгъансыз?

- Мен бизни университетни медицина факультетин бошاپ, республика больницада интернатурагъа барама. Анда Сулейман Хавпачев, Султан Пшуков, Бапыналаны Марат бла ишлегенме. Ала эм анамы къарындашы, сабий хирург Къумукъланы Залимхан кёп затха юйретгендиле. Ординатураны уа Дагъыстанда медицина академияда профессор Абакар Магомедовну башчылыгында ётгенме, анда кюн сайын не бичакъ, не окъ жаралары бла адамланы багъа эдим.

Ординатурадан сора Нальчикде республикалы больницада профессор Мызыланы Исмайлны башчылыгында аспирантурада окъугъанма, кандидат диссертациямы къоруулагъанма.

Сора Москвагъа кетгенбиз. Мында Склифосовский атлы институтну мычымай жетген медицина болушлукъ машинасында ишлеп башлагъан эдим. Ишге уа мен эрттеден таныгъан профессор Андрей Гуляев чакъыргъан эди. Не десек да, бир бирлерин ангылагъан, билген адамла бирлешеле, ишлерини къыйматы кёбейеди. Шёндюгю таматам Александр Мясников да бек тынгылы башчыды эм фахмулу врачды.

- Сиз китапла жазаргъа заман къалай табасыз?

- Мен ийнанган адамма. Харам затладан узакъма, клублагъа жюриюмейме, ишден сора юйюрюме келеме, медицина бла байламлы эм суратлау литератураны, дагъыда Къуранны окъуйма. Адамны ниетинде болгъан жашауунда болады.

Китап жазаргъа суйген анга заман табарыкъды. Сабийлигимден бери сюе эдим жазуучу эм врач болургъа. Ючюнчю номерли школда литература кружокка жюриюп тургъанма. Алай устазыбыз Зоя Исмаиловна Шомахова: «Алгъа башыгъызыны кечиндирирча усталыкъ алыгъыз да, андан сора жазуучула

ПРОФЕССИОНАЛЛА

Абдулаланы Мухадинни жашы Залимхан Москвада Жидкевич атлы 71-чи шахар клиникада хирург болуп ишлейди. Бусагъатда коронавирусу къажу арада урунады. Залимхан юй бийчеси Этезланы Муссаны къызы Джамияла бла къызчыкълары Маринаны ёсдюредиле. Джамияла «Интеграл» школа-гимназияда инглиз тилден устазды, къызчыкълары да ары жюриюдю. Залимхан чыгъармачылык иш бла да кюрешеди, «Записки профессора Эльбаева» деген китабын басмалагъанды, Москваны жазуучуларыны биригиюне киреди. Биз Абдулла улу бла онлайн халда ушакъ этгенбиз.

«Акъ халат кийип, саусузгъа болушлукъ тапдырыу керти да насынды»

болурсуз», - деучю эди. Аны ол сёлзлери жюриегиме тюрелген эдиле.

Школ жылларымда Чеховну, Авиценнаны окъугъанма. Олег Ефремов ойнагъан «Дни хирурга Мишкина» деген фильмин бек суйюучю эдим, ол мен ишлеген 71-чи номерли больницыны юсюнденди. Фильм бизде ишлеп кетген хирург Юлий Крейлинни китабына кёре алыннганды, баш жигит а заведующий Михаил Жадкевичди. Бусагъатда больница Жадкевични атын жюриютеди. Ма алай сабийлигим бла шёндюгю жашауум байлангандыла.

- Сайларгъа онгугъуз болса, къайда жашарыкъ эдигиз?

- Быллымда! Суйген жерим Быллымды. Суйген ашым – бушто бла хычин. Мен сабий садха жюриюмегенме.

Аппам Омарланы Исмайлны, ыннам Элбайланы Шураны менде кёп къыйылар барды. Ала мени иш кёллю этгендиле. Анамы эгечи Асият беш жылым толгъанлай, шолгъа жюриютуп башлагъан эди. Къарындашы Солтан а физкультурадан устаз болгъаны себепли спорт бла кюреширге юйретген эди. Асият шёндю да башланган класслада окъутады, Солтан а Быллымда школну директору болгъанды. Къалай терк учуп кетеди заман!

Дагъыда аппамы, ыннамы хайырларыннан мен тауча селешеме, адет-тёрелерибизни билеме. Таматаланы къатында ёсген насынды. Школну уа Нальчикде бошагъанма.

-Къабарты-Малкъардан келгенле кёпмюсюз Москвада?

- Бек кёп. Аланы араларында битеу Москва билген кючлю врачла бардыла. Сёз ючюн, Блохин атлы институтда онколог Али Мудунов, РАН-ны ара больницасында кардиолог Алиланы Амина, Неврологияны илму-излем институтунда невролог Энейланы Малика, Иноземцев атлы больницада нейрохирург Ренат Камбиев, Россейли темир жолланы больницасында кардиолог Заур Шугушев эм башхала.

- Ата журтугъуздан узакъда жашагъаныгъызгъа жюриегиз къыйналамыды?

- Тансыкъ болама, алай жюриегим а къыйналмайды: Ата журтум жюриегимдеди. Узакъда жашагъанлыкъгъа, мен туугъан жерими, адамларымы унутханмы этгенме? Тюз суйгенимча суйгенлей турама. Къызыбызгъа Марина деп анамы (жаннетли болсун) атын атагъанма. Анга жай каникуллада: «Тыш къыралгъа барып, солуп келейик», - десек, унамайды, Элбрус элде жууукъларыбызгъа ашыгъады. Ёссе, мени жолуму бардырса, бек къууанырыкъма. Акъ халат кийип, саусузгъа болушхандан уллу къууанч къайда! Ушагъыбызны ахырында «Заман» газетни окъуучуларына саулукъ тилейме, адет-тёрелерибиз, тилибиз-диниби кырумасынла. Хар ёсе келген сабийни жалаанда окъургъа угъай, ишлерге да юйретирге керекди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

ЖЫЛЛА, АДАМЛА, КЪАДАРЛА

Ариулай сакъланган суймеклик

Жыйырманчы ёмюрню биринчи жарымында Думалада Жабелланы Жумарукъ деп ариулугъу, этими да болган сейирлик тишируу жашагъанды. Аны юсюнден кеп таурухла жюрюйдюле.

Кеп жаш тилегенди чегемли кызыны. Алай ол бирине да бармагъанды. Хапарда аны юсюнден да айтылады. Тилеген жашладан бири жазган жыр да басмалады. Ол Кязимники болур деген оюм да айтылады.

Бу тиширууну юсюнден мен да анамдан эшите турганма, ол кеси бахсанчы эди. Байдаланы Ибрагимни кызы, анасы уа - Гюлюйланы Уркъуят. Ариу Жумарукъ деучю эдиле ол кыызгъа. Аны суйген жашы да бахсанчы болгъанды - Уркъуят бла эки къарындашдан туугъан Гюлюйланы Хызыр.

Алгъын заманлада экиге айланган эгечле, къарындашла бир бирлерин бек жюрютгендиле эм жашырын сёзлерин айтхандыла. Тойгъа неда бир башха жерге кызыла, таматала айтханнга кере, ёз къарындашларындан эсе экиге айланган бла барыргъа суйгендиле.

Бир жол чегемли, бахсанчы кызыла да тигиуде эришгендиле.

Ким биледи, ол Бахсан жанындамы болду огъесе Чегемдеми. Аны тююн айтхан кыйынды. Бек усталагъа Уркъуят бла Жумарукъ саналадыла. Адамны ёлчегин ала турмай, былай бир къарап, анга кере экиси

бир къарамдан жаратылып да къалады. Былада да алай болду. Кыыз да, жаш да жюреклеринде жангы от тиргизилгенин ангыладыла. Уллу суймеклик тууду арада. Жаш, ишни кепге соза турмай, келечиле жибереди.

ген жашыны лакъырда сёзлерин айтып, къалгъанла да анга кюле. Алай ариулукъ, жашлыкъ кюлдюрген тауушла кепге бармадыла.

Думалагъа келген жолда бир атлы кёрюндю. Суудан ётнуп, элге жет-

да, кызыланы алларында тохтап, атдан тюшюп, Жумарукъну аллына барып: «Баям, ариу Жумарукъ сенсе. Ахшы тенгим бла санга башха тюрлю келир акъыл бар эди. Алай муратла толмадыла. Татлы тенгим Гюлюй улу ажымлы жоулгъанды. Санга быллай хапар айтмаз ючюн, бауурум бла жер кыйырына сюркелирге хазыр эдим. Алай бахсанчы къартла кыймай жибергендиле. Мындан арысында башынга эркинсе», - деп, бурулуп ызына кетди.

Гюлюй улу къарыулу жаш болгъанды. Кеси да уста къаячы эди. Бир жол Огъары Бахсаннга орусла жолоучула келедиле, таулагъа, къаялагъа ёрлеп, жер кере айланганла. Орусбий улу уа Хызыргъа алагъа жол башчы бол деп тилейди. Бу анга угъай деялмады. Тауладан бирине чыгып бара турганлай, къар юзюлюп, барысы да анда ёледиле. Юч кюнден а некая болжалы тауусулуп, Жумарукъну Бахсан аузуна келтирлик эдиле.

Жумарукъ суйгенини юйюне кыйгъы сёз бла да барды. Уркъуятны ёшюнине башын салып, кеп жилау, сыйыт да этди. Суйгенин унутуп, ёмюрде эрге

чыкъмазгъа да айтды. Ариу Жумарукъну хапары уа тау элдеде кепден-кеп айтылады. Жашла кыыз тилей хурметли акъсакъалланы жибередиле. Сёз уста тишируула жашыртын кыызгъа келечилик айтадыла. Алай Жумарукъ башхагъа барыргъа акъыл окъуна этмеди. Ол жашау зауукълукъдан эсе, толмагъан суймеклигине кертичилей къалды.

Жюз жылдан артыкъ жашап ёлген эди Жумарукъ Булунгуда. Бир адамгъа да суйгенини юсюнден сёз айтмагъанды. Кечгюнчюлюкде эгечинден туугъанла эрге бармагъан тишируугъа гюнях болгъаны Къуранда жазылады, Аллахны аллына не айтып барлыкъса, дейдиле. Ол а: «Суйгениме бермединг, деп айтырма», - деген эди. Ма алай сакълай эди ол суймеклигине тазалыгъын.

...Эртте бир жол Бахсаннга суратчы келген эди. Гюлюй улу тери ийлей тургъанын кёрюп, сейирсинип, аны суратха алып кетген эди. Артда, кеч, ол сурат басмалангандан сора, Гюлюйланы къарындашларын тандыдыла. Ол суратны сиз да кёресиз.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

да чепкен тикгендиле. Ызы бла Уркъуят, терини ийлеп, андан бёрк этип, барын да озалгъанды. Бир жол а къарачайлы кызыла бла бахсанчыла эришедиле да, анда уа кыйдан туйме туйюп, Уркъуят алчы болады. Алайды да, бу эки кыыз да тигиу жаны бла иги устала эдиле.

Ол эришиуде Гюлюй улу Жумарукъ бла танышады. Бирде суймеклик

Кыыз ыразылыгъын билдиреди да, былагъа некая этедиле. Некаяны айгъа, он жылгъа, андан кепге да этип болгъандыла. Туугъанлай окъуна сабийлеге некая этилип къалгъанын да эшите турабыз. Былагъа да жылгъа этилген эди.

Бир жол Чегем аузунда Думала элде кызыла, кюн тууушда олтуруп, эшиулерин бардыра боладыла. Бирлери суй-

генлей, тохтап, бир аз тегерекге-башха къарады. Кызыланы эслеген болур эди, сора атын ала таба бурду.

Жумарукъ, аны кёргенлей: «Бу атлы манга келеди... Кеси да ачы хапар бла!» - деди. Аны эшитген кызыла шумсуз болдула. Бирлери кыызгъа, экинчилери да келе тургъан атлыгъа аралып къалдыла. Ол а, тююнлей келе келди

ТИНТИУЛЕ

Жаш алимле эсепле

чыгъарлыкъдыла

Бу кюнде Минги тауну тийресинде Россейни география обществосуну Халкъла аралы Заповедная школасы кесини экологиялы тинтиу ишлерин башлагъанды. Экспедиция РГО-ну, Россотрудничествону башламчылыкълары бла «Жангы тёлю» деген проектни чеклеринде къуралып бардырылады.

Европаны бек бийик тауну этеклерин тинтирге Ломоносов атлы университетни келечилери бла бирге Къазахстандан, Индиядан, Сербиядан, Узбекистандан эм Армениядан жаш алимле келгендиле. Ала тау туризм, экология менеджмент, ботаника, зоология, экология бла кюрешген специалистледиле.

«Шимал Кавказны курортлары» акционер обществону таматасы Хасан Тимижев, бу башламчылыкъны юсюнден оюмун айта, экспедицияны ахыр

эсеплери Минги тауну не жаны бла да айнууна себеп болурларына ийнаныуун билдиргенди.

Тинтиу ишле «Мир» станцияда, «Он-биреуленни ышыгъында», «Къыз эшмеле» чучурланы тийресинде эм Азау талада бардырылыкъдыла. Жаш алимле алайладагъы топуракъны, къарны, Къызыл китаптагъы жаныуарла айланган, кырдыкла ёсген жерлени энчиликлерин тинтиркендиле.

Ызы бла битеу эсепле РФ-ни Табийгъат байлыкъла эм экология министрствосуна ашырылыкъдыла. Дагъыда, алагъа кере, Элбрусну тийресинде туризмни андан ары айнытуу бла байламлы жангы амалла да сюзюллюкдюле.

Экспедиция 10 октябрьге дери ишлерикди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

ЖАНДАУУРЛУКЪ

Сабийлеге кыйгъырыуу бла

Черек районда Бабугент элде төрт жыл мындан алгъа «Назычыкъ» атлы жангы сабий сад ачылгъанды. Анда да, башха садладача, балачыкъла төрт къауумгъа, ортанчылагъа бла абданыракълагъа, юлешинедиле. Ала кюнню узунуна мында туруп, ойнайдыла, жукълайдыла, бир ненча кере ауузланадыла. Эки тамата къауумда бол-

аздан тапландырылады. Болсада, хар жангы затдача, мында да болжалгъа салмай кетерилерге керекли эдиле. Ол затланы эсге алып, сабийлени ата-аналары Тёппеланы Абдулхалимни кызы Деуаланы Маринаны башчылыгъында (ол садда ата-ана комитетни таматасыды), жетишмеген затланы сатып алгъандыла.

Сабий садны юч классында телеви-зорла бардыла, ала дагъыда төртюнчю къауумну отоуна да бирин алгъандыла. Андан сора сабийле кийинген, тешинген жерге электрокюч бла ишлеген жылытуучу амалны, төрт къауум тургъан отоулагъа уа бактерицид облучатель рециркуляторланы бергендиле.

- Бусагъатда коронавирус жайылгъанда, сабийле аурумазча онгла этерге керекди. Жылытуучу керекни эмда бактерицид рециркуляторланы да бошдан алмагъанбыз. Сёзсюз, садикде жылыды, тазады, тизгинлиди. Болсада элде хар тюрлю кезиуде боладыла, биз а балала апчымазча этиуню дурус кёргенбиз,- дегенди Деуаланы Марина.

Ол башда айтылган затланы сатып алыргъа себеплик этген эллиге жюрек ыразылыгъын да билдиргенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

гъан кызычыкъла бла жашчыкъла уа школгъа хазырланадыла.

Къош да бара бара тюзеледи дегенлей, «Назычыкъ» да аз-

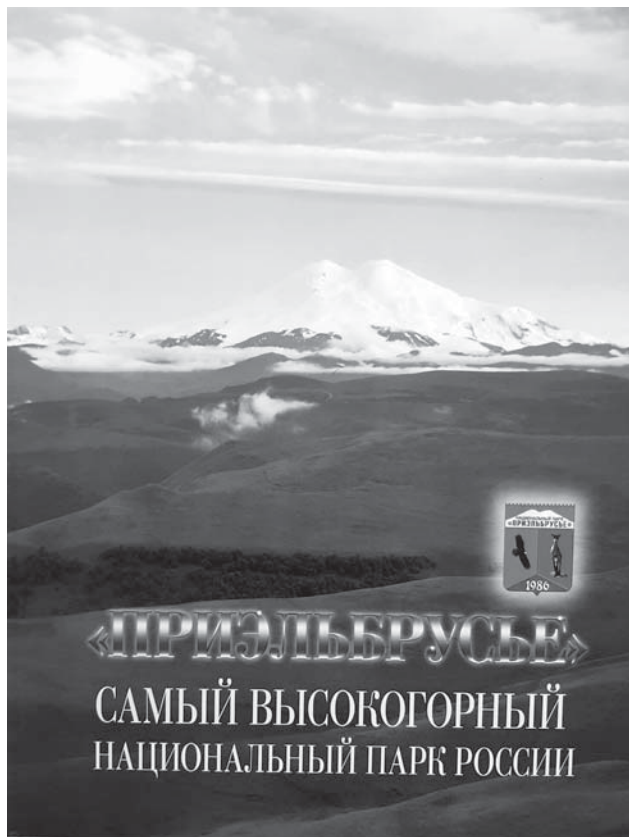
Алагъа себепликни Маринаны тиригини хайырындан Бабугент, Бызынгы, Огъары Малкъар элдеде жашагъанла этгендиле.

БАСМА

Табийгъатыбызны, миллет байлыкъларыбызны ачыкълагъан китап

Бу күнледе басмадан «Приэльбрусье» Самый высокогорный национальный парк России» деген китап чыкъгъанды. Аны жарашдырып басмалау паркны 35-жыллыгына жораланганды. Башламчылыгъ а бу иште аны директоруну къуллугъун толтургъан Чочайланы Маликниди.

Китапны юсюнден информацияны социальный сетъледе кёрюп, Миллет паркга сёлешгенimde,

Малик Абусаламович манга аны саугъагъа алып келгенди. Жюрегимден ыспас эте, бу аламант басма бла газет окъуучуларыбызны да шагъырей этерге таукелленгенме.

Ол болмагъанча аламант жарашдырылгъанды. Аны бетлеринде Басхан ауузуну тарыхындан башлап, бююнлюкге дери суратлагъан аламант суратла, эсгертмеле да кёргюзтюлюнедиле. Алай, хар нени юсюнден да тынгылы айта барсакъ, тап болур.

Басма «Приэльбрусье» миллет паркга бююнлюкде таматалыкъ этип тургъан Чочайланы Маликни ал сёзю бла ачылады. Ызы бла ол ингилиз тилге

кёчюрюлюп бериледи. Китапда бир къауум затла тыш къыраллыла да окъуп билрча жарашдырылгъандыла. Ол а бек игиди, нек дегенде, алай бла малкъар халкъны жашагъан жерини табийгъатыны ариулулгъуну юсюнден билмегенле да билликдиле.

Андан сора окъуучуну китапны автору, белгили алим эм суратчы Владимир Горбатовскийни паркны энчилигини юсюнден къысха билдириую бла шагъырей болур онгу барды. Владимир Васильевич табийгъатыбызны айбатлыгъын суратларында кёргюзте, сёз бла ачыкълай жазгъанды. Жылны хар кезиую да аны суратларында аламантдыла, китапны чапыракъларын аудура баргъан къадарында ол сейир жомакъгъа кесинг да тюшюп къалгъанча боласа. Сууларыбызны, жерлерибизни, талаларыбызны, къолларыбызны суратларындан сора да, гебенеклени тюрлюлери бла, къанатлыланы, кийик жаныуарланы къаллайлары болгъаны бла, жиянла, къурт-къумурсха бла да шагъырей болур онг барды.

Ызы бла «Малкъарлыла – Ара Кавказны бурунгу халкъы» деген кесегинде Басхан ауузуну тарыхын ачыкълагъан эрттегили суратланы кёресе, эски юйле, юй керекле да аламант бериледиле. Халкъыбызны кёчгюнчюлюкге дери бу тийреде болгъан эллери атлары бла да шагъырейленер амал барды.

Миллетни тарыхы бла байламлы бетледен сора, Минги таугъа, анга кётюрюлген биринчи экспедицияланы юслеринден да толу хапарланады. Сёз ючюн, мен Пятигорск шахарны краевед музейиндеги сейир суратны бу китапда биринчи кере кёргенме. Анда Эммануэльни заманында Минги таугъа атланган къауумну къалай сакълагъанлары бек аламант кёргюзтюледиле.

Дагъыда Миллет паркны жериндеги турист маршрутланы, чучурланы, талаланы Владимир Горбатовский ала китап окъуучуну эсинде къалырча суратлагъанды. Аламант къарай, хар къолну да кесини энчилиги болгъанына тюшюнесе.

Алайды да, «Приэльбрусье» миллет паркны сакълау хар бирибизни да борчубузду дерчады. Ата-бабаларыбыздан къалгъан аламант къудуретни не жаны бла да энчилиги тас болмазыны юсюнден унутмазгъа керекбиз. Миллет парк кесини юбилейин белгилейди да, анда ишлеген хар бир адамны да ол байрамлары бла алгъышлай, болгъан байлыгъыбызны кёбейтиую амалларын излеую жолундан таймазларын тежейбиз.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

БОЛУМ

Ара телеканалда бериуде Минги тауда бушууну сюзгендиле

Баш күн «Пусть говорят» бериуде озгъан ыйыкъда Минги тауну тийресинде болгъан бушууну сюзгендиле. Анга ол жолоучулукъда сау къалгъанла бла бирге белгили таучу Ёлмезланы Абду-

юй бийчеси ёлген сунуп, анга эс бёлмей къойгъанды деп, дауу болгъанын билдиргенди. Болсада, Артёмну юйдегиси 3 сагъатдан сора ауушханды. Бериуге келген специалистле гид терс болгъанын чертген-

келаны Таулан бла да видеосвязь этилген эди. Ол кезиуде ала Нальчикде Республикалы клиника больницада эдиле.

Антон Никифоров кесини терслигин боюнуна алгъанды эм Аллахны аллында жууап тутарыгъын чертгенди.

- Мен аллай оноугъа Елена-ны эринлерин, бетин да буз басхандан сора келген эдим. Нек дегенде аны солуу тылпыуу ангылашынмай эди. Артёмдан да кечгинлик тилейме. Терс болгъанма, - дегенди ол.

Дагъыда ол билдиргенге кёре, къар къатыш боранны кючю бир такъыйкъагъа 60-70 метрге жете эди. Аны бла байламлы аланы кёзлери зат кёрмей башлагъан эдиле. Кипкеланы Таулан да ол керти болгъанын чертгенди.

Залда олтургъан экспертледен бири таугъа баргъан къауум бир бирлерине байланып болмагъанларына эс бёлгенди. Аны оюмуна кёре, бушууну алай бла азыракъ этерге боллукъ эди. Болсада, Ёлмезланы Абдулхалим, къа-

диле. Аладан бири уа: «Сен да алайда эдинг да? Аны эри бола тургъанлай, нек къоюп кетгенсе. Кесинги жууаплыгъа санамаймыс?- деп да соргъанды Артёмгъа. Аны кеси бла эм аламант болушхан Кип-

халим, айтхылыкъ актриса Лариса Лужина эм экспертле да къатышхандыла.

Бериуге ол кече юйдегиси Елена ёлген Артём Нестеров да чакъырылгъанды. Ол гид Антон Никифоровха ол аны

диле. Аладан бири уа: «Сен да алайда эдинг да? Аны эри бола тургъанлай, нек къоюп кетгенсе. Кесинги жууаплыгъа санамаймыс?- деп да соргъанды Артёмгъа. Аны кеси бла эм аламант болушхан Кип-

Хазнабыз

Талкъы

Шёндюню тёлуде талкъыны не болгъанын билгенле хазна кёп болмазла. Адам кёзю бла кёре неда эшите, не уа жашауунда хайырлана турмаса нени да атын унутуп къояды.

Не затды талкъы деген? Къысха айтханда, тери ийлеген керек. Таулула бурун заманладан бери аны хайырланып тургъандыла. Чабырлагъа, чарыкълагъа, жантауланы, чындылагъа тери жумушатхандыла. Ала барысы да тууар териден этилгендиле.

Малны сойгъандан сора, ийленирик териге балатаны сюртюп, къауум күн турма къойгъандыла. Балата уа терилени ийлерден алгъа сюртген ачытхыды. Ол аны тогюн кетереди.

Балата салыннгандан сора къауум күнден, терини жайып, аны агъач кюрекле бла къырадыла. Алай этип тогюн кетереди. Андан сора талкъыда ийлеп башлайдыла.

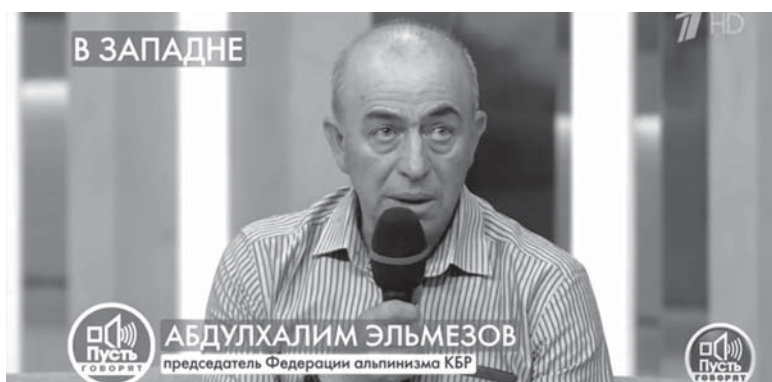
Бу керекни ал жанында, сыбыны алайгъа жетген жеринде да тишле ишлегендиле. Терини уа ол ортагъа салгъандыла. Сапны тюп жанына темир кёчер бла бегитгендиле. Сора биреулен анга олтургъанды, экинчиси уа, сабы бла ары-бери бардыра, аны ийлегенди.

Талкъы тебип турмазча уа арт жанына уллу таш салгъандыла. Неда, суратдагъы эр кишиле этгенлерича, тюп жанын хунагъа да орнатхандыла.

Тери ийлеу къыйын иш болгъанды. Биреу аны башла-са, къоншу-тийре да болушханды. Андан окъуна айтхан болурла: «Талкъын бар эсе, ныгъышха чыгъар», - деп. Ныгъышда адам табылады. Жаш адамла бир бирлерин алыша, терини, мамукъча, жумушатхандыла. Андан сора уа чабырла, чарыкъла тикгендиле, жантаула жыргъандыла.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

СУРАТДА: огъары малкъарлыла терини ийлеген кезиуде.

умла ол жолда хар заманда да бир бирге къысылып жүрмейдиле дегени айтханды.

- Сиз бир кесек терссиз. Ала бир бирлерине къысылып болсала, ол энишге учхан адам ызындан къалгъанланы да тартырыкъ эди. Алай, аллында күн, күнню халыны юсюнден билдириуде, башында жел бир такъыйкъагъа 60-70 метрге жетеригини юсюнден айтылгъан эди. Гидле аны эсге алыргъа керек эдиле, сансыз этип къоймай, - дегенди Абдулхалим.

Элбрус излеу-къутхарыу бёлүмнү тамтасы Гюлюяланы Абдуллах да гидле аман акъыл бла аллай оноу этген болмазла, деген оюмун айтханды. Бу бериуге чакъырылгъан актриса Лариса

Лужина, «Вертикаль» деген фильмни баш жигитлеринден бири, съёмкала къалай бардырылгъанларыны юсюнден эсгериулерин айтханды эм таула уллу кёллюлюкню кечмегенлерин чертгенди.

Эсигизге салайыкъ, 23 сентябрьде жолоучулукъну къурагъан «Elbrus.guide» деген клубну таматасы Денис Алимов, кеси аллына полициягъа келип, жууаплыгъын сезгенин билдиргенди. Бююнлюкде бу болум бла байламлы уголовный иш ачылгъанды. Клубну башчысы адамлары ёлгенлени алларында кечгинлик тилеп, аламант не жаны бла да болушургъа хазырылыгъын билдиргенди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

ИГИЛЕНДИРИУ

Тазалау ишле тамамланадыла

Тырныауузну къатында эркинликсиз зыбыр къалгъан къулгъанладан къуралгъан I-V класслы къоркъуулу полигонну къурутурча мадар этиу къолгъа алыннганды. Эсге сала айтсакъ, аны уллулугу 3,2 гектаргъа жетеди, анда жылла бла жыйылгъан багуш а 280 000 кубометрди.

Ол санитар-эпидемиология болумгъа уллу заран салады – аны ийисинден сора да барды хатасы, жууукъда мал, адам да ичген черек суу саркъады. Аны бла байламлы рекултивация эм ызы бла экология реабилитация бардырырча проект жарашдырылгъанды. Ол эки кесекден къураллыкды - техника эм биология мадарладан.

Биринчисини чеклеринде участка, керексиз материалладан тазаланып, эл мюлкде хайырланырча этилликди. Ол санда киркипчик машинала бла тышына ташыллыкды, аны орунуна уа таза топуракъ келтирилликди эм анга кере башха жумушла да тамамланырыкъдыла. Алай сагъынылгъан ишлени башлар ючюн, энчи техника сюеллик жер, ауур жюк ташыгъан маши-

нала жюрюрча жолла, чыракъла, чархланы кирин жууарча жер болургъа эм объектни тегереги бла буруу тартылыргъа тийишлиди.

Алай бла эндиги жылда проектни биология кесеги башланырыкъды. Анга агротехника эм фитомелиоратив жумушла киредиле. Аны чеклеринде жерни юсюне геотехника ауну жайып жашиллендирирча мадар этилликди.

«Таза къырал» федерал эм «Экология» миллет проектлеге кере КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министрствосуна бойсунган «Сакъланган табийгъат жерледе тынгылы ремонт бардыргъан дирекция» бла «Юг-Стройторг» биригиу тийишли ишлени бардырырча келишгендиле. Анга кере, «Юг-Стройторг» экинчи жыл 30 ноябрьден кеч къалмай объектни багушдан тазалап, аны орунуна топуракъ ташып, хазыр этерге борчлуду. Бюгюнлюкде подряд организацияны энчи техникасы къыстау кир-кипчикни ташып башлагъанды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Ауур атлетика

Жашланы умутландыргъан жетишимлери

Къачан да тырныауузчу ауур атлетле атларын айтдыргъанлай тургъандыла. Аланы араларында Олимпиада оюнланы призёрлары, дуня, европалы эм россейли чемпионатлада хорлагъанла бола келгендиле. Аккайланы Хажимуратны, Рагнета Карданованы, Геккиланы Таукъанны эм Чингиз Дахкильговну атларын билмеген хазна адам болмаз.

Алай ол жетишимледен бери спортну бу тюрлюсюнде артыкъ жарыкъ жулдузла эсленмегенли иги кесек болады. Шёндо уа Элбрус районну Олимпиада резервли спорт школуну Жанхотия элдеги бёлкомонде Гюлюяланы Тамерлан бла Багъатырланы Таулан, ахшы кёрюмдюле болдура, жаруу этедиле. Кёп болмай, ала Польшада бардырылгъан Европаны биринчилигине къатышып, кеси ауурлукъларында «доммакъла» къытхандыла. Бу эришиуде ала кеслерини Россейни биринчилигинде болдургъан кёрюмдюлерин игилендирген окуэна этгендиле. Жашланы тренер Муаед Шаов юйретеди.

Тренер айтханнга кере, бу секциягъа беш жыл алгъа келгенди. Ол кезиуде жашчыкъгъа жалаанда 10 жыл бола эди. Та-

улан итиниулюгю, тэсюмлюгю бла да айырмалы эди. Бу жолгъа дери ол республиканы биринчилигинде бир ненча кере хорлагъанды. Россейли даражада да быйыл биринчи кере къарыуун кёрюзтгенди. Анда да доммакъ майдалгъа тийишли болгъанлыкъгъа, жыйымдыкъ команданы тамата тренери аны Польшагъа алыргъа скойгенди. Багъатыр улу командагъа майдал келтирип, салынган борчну толтургъанды дерге боллукъбуз.

Гюлюяланы Тамерлан да сынамы атлетди. Ол секциягъа Тауландан эки жыл алгъа келгенди. Кёп кере Россейни школчуларыны араларында бардырылгъан спартакиадаланы призёрду. Россейни биринчилигинде ол да «доммакъ» къоллу болуп, Европагъа алай атланганды. Онжети жыллары толмагъанланы араларында эрише, Гюлюю улу да ючюнчю болгъанды. Бюгюнлюкде ол къыралны жаш тёлю команда-сыны санында Сауд Аравияда ётерик дуняны биринчилигине хазырлана турады.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.
СУРАТДА: Таулан бла Тамерлан тренерлери бла.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары эм КъМР-ни Парламентини Аппаратыны келечилери Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутаты, КъМР-ни Парламентинде Справедливая Россия – За правду фракцияны таматасы **КЕБЕКОВ Владимир Сафарбиевич**гечи **БЕТРОЗОВА (Кебекова) Фатима Сафарбиевна** дуниядан кетгени бла байламлы уллу бушуу этип, къайгъы сёз береди.

Акция

Келишмеулюклени болдурмазгъа чакъыргъандыла

Нальчикни полициячылары Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтуну культура эм искусство колледжини студентлери бла тубешгендиле. Анга Россейни МВД-сыны Нальчикде управлениясыны акъылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла инспекторлары, Экстремизмге къажу араны келечилери, Муслиманланы дин управлениясыны башчысыны болушлукъчусу Анджела Амшукова, Мария Магдалена атлы килисаны келечиси Константин Осипов да къатышхандыла.

Ушакъ терроризмни бла экстремизмни жайылыуларына къажу мадарланы юслеринден баргъанды. Къонакъла бу аманлыкъланы энчиликлерин анылатхандыла, законлагъа бу-

зукълукъла ючюн административ эм уголовный жууаплыкъланы эсгертгендиле.

Дин къуллукъчула бир бирге тэсюмлю болургъа, динлени араларында келишмеулюклени болдурмазгъа чакъыргъандыла. Сёз тюрлю-тюрлю миллетлени араларында мамырлыкъланы, социальный сетъледе сакълыкъны юслеринден да баргъанды. Анджела Амшукова террористле кеслери жанлыланы интернетде излегенлерин белгилеп, танымагъан адамла бла ушакъ бардыргъанда, аны унутмазгъа тилегенди.

Жаш адамланы къонакълагъа соруула берирге эмда алагъа тынгылы жууапла алыргъа онглары да болгъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

2021 жылда октябрьде беш ууахты намаз къылыуу заманы

	Айны кюнлери	Эрттен намаз	Кюнню чыкъгъан заманы	Тюш намаз	Э к и н д и намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз
1	Байрым кюн	04:33	06:03	12:06	15:19	17:49	19:29
2	Шабат кюн	04:34	06:04	12:05	15:17	17:48	19:28
3	Ыйых кюн	04:35	06:06	12:05	15:16	17:46	19:26
4	Баш кюн	04:37	06:07	12:05	15:15	17:44	19:24
5	Геюрге кюн	04:38	06:08	12:05	15:14	17:42	19:22
6	Бараз кюн	04:39	06:09	12:04	15:12	17:41	19:21
7	Орта кюн	04:40	06:10	12:04	15:11	17:39	19:19
8	Байрым кюн	04:41	06:11	12:04	15:10	17:37	19:17
9	Шабат кюн	04:42	06:12	12:03	15:08	17:35	19:15
10	Ыйых кюн	04:44	06:14	12:03	15:07	17:33	19:13
11	Баш кюн	04:45	06:15	12:03	15:06	17:32	19:12
12	Геюрге кюн	04:46	06:16	12:03	15:04	17:30	19:10
13	Бараз кюн	04:47	06:17	12:02	15:03	17:28	19:08
14	Орта кюн	04:48	06:18	12:02	15:02	17:27	19:07
15	Байрым кюн	04:50	06:20	12:02	15:01	17:25	19:05
16	Шабат кюн	04:51	06:21	12:02	14:59	17:23	19:03
17	Ыйых кюн	04:52	06:22	12:01	14:58	17:22	19:02
18	Баш кюн	04:53	06:23	12:01	14:57	17:20	19:00
19	Геюрге кюн	04:55	06:25	12:01	14:56	17:18	18:58
20	Бараз кюн	04:56	06:26	12:01	14:54	17:17	18:56
21	Орта кюн	04:57	06:27	12:01	14:53	17:15	18:55
22	Байрым кюн	04:58	06:28	12:01	14:52	17:14	18:54
23	Шабат кюн	05:00	06:30	12:01	14:51	17:12	18:52
24	Ыйых кюн	05:01	06:31	12:00	14:49	17:11	18:51
25	Баш кюн	05:02	06:32	12:00	14:48	17:09	18:49
26	Геюрге кюн	05:03	06:33	12:00	14:47	17:08	18:48
27	Бараз кюн	05:05	06:35	12:00	14:46	17:06	18:46
28	Орта кюн	05:06	06:36	12:00	14:45	17:05	18:45
29	Байрым кюн	05:07	06:37	12:00	14:44	17:03	18:43
30	Шабат кюн	05:09	06:39	12:00	14:44	17:02	18:42
31	Ыйых кюн	05:10	06:40	12:00	14:43	17:01	18:41

КъМР-ни Муслиманларыны дин управлениясы.

Эски сурат

Бурунгу Бызынги

Татарстанны Илмула академиясыны член-корреспонденти, Россейни Къырал Думасыны депутаты Фатих Сибегатуллинни «Татары и Еврей» деген китабында Малкъарда Бызынги эм Булунгу деген атла бурунгу булгарлыладан къалгандыла деп жазылады. Керти да, Бызынги бек эрттегили тау эллерибизден бирине саналады. Бир-бир жерлеринде сакъланган эски хунала бла оюлган таш журтла анга шагъатдыла.

Бююнлюкде уа Бызынгида ариу орамла, тюплю-башлы юйле кезге урунадыла. Эллиле мал тутадыла. Бир-бирлери шахарлагъа кетип да ишлейдиле. Шендююлю болумлагъа кере, кеслерин жарашдырып, къолларындан келгенича жашайдыла.

Бу сурат да 1898 жылда Бызынгида алыннганды. Баям, бир байрамгъа жыйылган болур эдиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

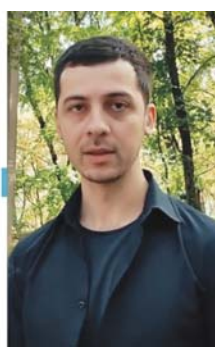

Маданият

3 ОКТЯБРЯ 19:00
МУЗЫКАЛЬНЫЙ ТЕАТРАХМАТ
МАЛКАНДУЕВСИМФОНИЧЕСКИЙ ОРКЕСТР
САРАТОВСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КОНСЕРВАТОРИИ

симфония «Омела»

ВХОД БЕСПЛАТНЫЙ

Ахматны кезиулю
симфониясы
Нальчикде

Композитор Малкъондуланы Ахмат халкъыбызны терк-терк жангы чыгармалары бла къуандыра туруучусуна юйреннгенбиз. Билдиргенибизча, майда Саратовда аны «Омела» деген симфониясыны премьерасы ётгенди. Ол жол Ахматдан: «Нальчикде уа чыгарманы къачан эшитирге боллукъбуз?» - деп, соргъанымда: «Айталмай-ма», - деген эди. Алай, къадар болуп, аллай онг къуралганды.

Тамбла, 3 октябрьде, Музыка театрда Л.В.Собинов атлы консерваторияны симфониялы оркестри Малкъонду улуну симфониясын бизге эшитдирликди. Классика музыканы суйгенлеге ол саугъаны КъМР-ни Маданият министерствосу, предприниматель Алтуланы Мурат эм Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институту этдиле.

Алайды да, жаш композитору бузну кезиулю чыгармасын эшитирге суйгенлени тамбла 19:00 сагъатда Музыка театрда сакълайбыз. Концерт хакъсызды!

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

ЭНИНЕ: 1. Жюрек къууанч. 6. Малкъарда черек. 9. Тюрк халкъны келечиси. 10. Алай жашаган игиди. 11. Лакъырда жыр. 12. Сау жамауат этген къууанч. 15. Къойну санламай къууруу. 18. Назмуда керек болум. 19. Гошакъны жумушчусу. 22. Мирзеу суурганда, аны бир жанына этедиле. 23. Орта. 24. Ийнаныу. 25. Къышны шарты. 26. Сыйлы жарыкъ. 27. Айтханы керти болган аман тилли адам. 29. Гыржынны къатысы. 31. Мардадан чыгыу. 32. Шималда жашаган миллет. 35. Жауда бишген жукъа ашарыкъ. 37. Бетинден сууук урган. 40. Тюйден этилген как. 42. Кепден биринде тохтау. 43. Юсюне ашарыкъ салынуучу сауут. 44. Жылтырауукъ халы. 45. Къанатлы. 46. Эски таулу оюн. 48. Къуран сура. 50. Халкъыбызны иги адетлеринден бири. 51. Кеп жауда бишген, ичи къуру хычин.

ЁРЕСИНЕ: 1. Бек иги. 2. Илхам. 3. Тырнакъ бояу. 4. Байрам. 5. Кегетден эсиртиучю ичги. 6. Ариулыкъ. 7. Жамауат жашаган жер. 8. Къагъанакъны жетинчи кечеси. 13. Таулу ичги. 14. Алгын келинле жаулугъу. 16. Сууну къоркъуулу жери. 17. Жулдузну аты. 18. Терезе жабыну тюрлюсю. 19. Сууукъ сауут. 20. Метекени юю. 21. Юсюне чыракъ салыуучу къангачыкъ. 22. Кенг, тюз, мирзеу ёсген жер. 28. Халаллыкъ, жюрек жумушакълыкъ, хатырлыкъ. 29. Сабийлени кекге жетдирген оюн зат. 30. Муслиман байрам. 33. Чалынган жерде жангыдан чыкъган кырдык. 34. Бир тюрлю бир къууанча кесилген мал. 36. Жараны жапхан зат. 38. Бек сейир. 39. Чегемде жер аты. 40. Отунчуну кереги. 41. Къызла суйген субайлыкъ. 42. Бозачы. 47. Ууакъ ахча. 49. Суу боюнунда мудах терек.

СЁЗБЕР

ГАЗЕТНИ 115-чи НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 7. Къажалуукъ. 8. Темирбаш. 10. Абиреклик. 11. Орман. 13. Ыспас. 15. Артиш. 18. Гитара. 20. Тарпан. 21. Тазалау. 22. Риал. 23. Рота. 25. Алауган. 27. Махтау. 28. Ашыгыу. 29. Жална. 32. Чарыкъ. 34. Заман. 35. Ойсуратуу. 36. Къызгъаныу. 37. Бадыражан.

Ёресине: 1. Шахарбий. 2. Къулан. 3. Кулина. 4. Деулеш. 5. Шиякы. 6. Къапчагъай. 9. Берт. 12. Адабиятчы. 14. Суратчыла. 16. Рузлама. 17. Ийлеген. 19. Атлау. 20. Турна. 24. Сабанлыкъ. 26. Чырахтан. 29. Жастыкъ. 30. Лира. 31. Артмакъ. 33. Къобан. 34. Зухра.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зукура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кере
19.00 сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Мусукаланы Сакинат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Баллианы Феруза (1,2,3,4-чо бетле), Зезаланы Лида (9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1236 экз. Заказ № 2201
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru